

نقش کنترل‌های داخلی بر رابطه میان روابط سیاسی و مدیریت سود

دکتر فرزین خوشکار

مدرس گروه حسابداری و مدیریت، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران.
F.Khoshkar@hnhk.ac.ir

سمیه نعیمی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران (نویسنده مسئول).
Naeimisetare0513@yahoo.com

میترا حاجی پور

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی ناصر خسرو، ساوه، ایران.
Mitra.hajipour@yahoo.com

شماره ۳۵ / زمستان ۱۳۹۹ (جلد سوم) / صص ۳۳-۴۶
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره سوم)

چکیده

سودها حاوی اطلاعات مهمی برای استفاده‌کنندگان داخلی و خارجی هستند و به‌وسیله مدیران مدیریت می‌شوند تا به سرمایه‌گذاران خارجی آگاهی دهند که عملکرد شرکت مطلوب است. هدف این پژوهش بررسی نقش کنترل‌های داخلی بر رابطه میان روابط سیاسی و مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار می‌باشد. پژوهش انجام‌شده از نظر نوع هدف، جزء پژوهش‌های کاربردی است و روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی همبستگی می‌باشد. انجام پژوهش در چارچوب استدلال‌ات قیاسی - استقرایی صورت گرفته و برای تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها از تحلیل پانلی کمک گرفته شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات، از داده‌های ۱۴۶ شرکت پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲-۱۳۹۸ استفاده شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد میان ارتباطات سیاسی و مدیریت سود رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد و افزایش کنترل‌های داخلی باعث کاهش تأثیر روابط سیاسی بر مدیریت سود می‌شود.

کلید واژگان: کنترل‌های داخلی، ارتباطات سیاسی و مدیریت سود.

مقدمه

مدیریت سود^۱ معمولاً به تلاش مدیران شرکت‌ها در جهت دستکاری سود گزارش شده اشاره دارد. حتی اگر این فعالیت‌ها مطابق با مقررات باشند، می‌توانند از فرصت‌طلبی مدیران برای بهره‌برداری از قراردادهای پاداش نشأت بگیرند (حبیب زاده و جویایی، ۱۳۹۹). ارائه اطلاعات در مورد سود باکیفیت و وظیفه هر شرکت است. تصور می‌شود بسیاری از عوامل در کیفیت اطلاعات درآمد صادر شده توسط شرکت تأثیرگذار هستند. یکی از این عوامل ارتباطات سیاسی^۲ است (دارمایانتی و همکاران،^۳

¹ Earnings Management

² political connections

³ Darmayanti

۲۰۲۰). به دلیل وجود شواهد بین‌المللی در زمینه وجود ارتباطات سیاسی بین دولت و شرکت‌ها، تعداد زیادی از مطالعات، پدیده ارتباطات سیاسی در شرکت‌ها را بررسی کرده‌اند (صالحی نیا و تامرادی، ۱۳۹۸). وجود منافع ارتباط نزدیک با دولت‌ها و سیاست‌مداران نظیر امتیاز تخفیف‌های مالیاتی، دسترسی آسان به اعتبارات و همچنین دسترسی بیشتر به روند قانون‌گذاری موجب گردیده که شرکت‌ها تمایل زیادی به برقراری روابط سیاسی به‌منظور دست یافتن به اهداف خود نمایند (لی و وانگ^۱، ۲۰۱۷).

استدلال شده است که فعالیت مدیران سیاسی از شفافیت کمتری برخوردار است و مدیران اطلاعات سیاسی را از سهامداران پنهان می‌کنند. در نتیجه مدیران در زمینه سرمایه‌گذاری، ممکن است بازده بلندمدت پروژه‌های سودآور را فدای بازده کوتاه‌مدت کنند و از این طریق سود را مدیریت کنند (دنگ و همکاران^۲، ۲۰۱۷). با وجود آنکه ارتباط سیاسی، عملکرد شرکت را از طریق کانال‌های مختلفی همچون تسهیل دسترسی به وام‌های بانکی و مواد اولیه بهبود می‌بخشد، (لی و وانگ^۳، ۲۰۱۷)؛ اما به دلیل حمایت دولت از ارتباطات سیاسی، در شرکت‌هایی که روابط سیاسی حاکم است، محیط عملیاتی شفاف نیست. در نتیجه کیفیت اطلاعات در شرکت‌های دارای اطلاعات سیاسی پایین‌تر از سایر شرکت‌هاست (چانی و همکاران^۴، ۲۰۱۱).

از طرفی بعد از رسوایی‌های مالی، تصویب قانون ساربینز-اکسلی توجه مدیریت را بیش‌ازپیش به کنترل‌های داخلی جلب نمود.

استقرار سامانه کنترل داخلی، یکی از مهم‌ترین عوامل تحقق اثربخشی و کارایی عملیات و شفافیت مالی و کمک به پیشگیری از تقلب است. در حالی که رویچوهری^۵ (۲۰۰۶) مدیریت سود واقعی را انحراف از فعالیت‌های عادی توسط مدیران به‌منظور گمراه کردن برخی از ذینفعان درباره اینکه اهداف گزارشگری مالی را در روند عملیات برآورده شده می‌داند. این انحراف‌ها اگرچه مدیریت را قادر به برآورده ساختن اهداف گزارشگری می‌داند، ولی لزوماً ارزش شرکت را افزایش نمی‌دهد؛ بنابراین اگر در شرکتی ضعف کنترل داخلی وجود داشته باشد، در آن شرکت احتمال انجام مدیریت سود بیشتر خواهد بود (فغانی و پهلوان، ۱۳۹۷).

در ایران حضور اندک بخش خصوص در اقتصاد حضور گسترده سهامداران وابسته به دولت را در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران موجب شده است، به این دلیل بررسی تأثیر آن‌ها بر مدیریت سود و در نتیجه آن کیفیت گزارشگری مالی برای ذینفعان متعدد را ضروری می‌سازد. یافته‌های این تحقیق می‌تواند حاوی پیامدهای مختلفی باشد، اول اینکه ناظران به‌منظور فراهم کردن اطلاعات باکیفیت برای استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، باید از طریق ابزارهای تشویق یا اجبار، شرکت‌ها را برای آشکار کردن روابط ویژه با دولت، احزاب سیاسی یا سیاستمداران مجاب کنند و بنابراین از نظر استفاده‌کنندگان، اطلاعات مربوط به ارتباطات سیاسی و روابط دولتی جهت ارزیابی کیفیت سودهای گزارش شده مفید است؛ بنابراین در این تحقیق به بررسی نقش کنترل‌های داخلی بر رابطه میان روابط سیاسی و مدیریت سود خواهیم پرداخت.

¹ Lee, W. & Wang

² Deng

³ Deng

⁴ Chaney

⁵ Roychowdhury

مبانی نظری و پیشینه پژوهش مدیریت سود

سود یکی از مهم‌ترین منابع برای ارزیابی عملکرد واحد اقتصادی و شاخصی مناسب برای تصمیمات سرمایه‌گذاران به حساب می‌آید. همچنین سود به‌عنوان مبنایی برای محاسبه مالیات، معیاری برای ارزیابی موفقیت عملکرد شرکت، معیاری برای تعیین میزان سودهای قابل تقسیم، معیاری برای مدیریت توزیع سود سهام و مبنایی برای ارزیابی موفقیت مدیریت واحد اقتصادی است (کردستانی و هدایتی، ۱۳۸۹)؛ بنابراین چون سودها حاوی اطلاعات مهمی برای استفاده‌کنندگان داخلی و خارجی هستند، به‌وسیله مدیران مدیریت می‌شوند تا به سرمایه‌گذاران خارجی آگاهی دهند که عملکرد شرکت مطلوب است (سانجای و ساراگی، ۲۰۱۲). مدیریت سود در ادبیات حسابداری از مباحثی است که در حوزه سود حسابداری مطرح می‌شود (مشایخ و همکاران، ۱۳۹۲). مدیریت سود زمانی اتفاق می‌افتد که مدیران از قضاوت‌های شخصی در گزارشگری مالی و ساختار معاملات استفاده می‌کنند. هدف آنها تغییر دادن گزارش‌های مالی به‌منظور گمراه کردن ذینفعان، یا اثر بر قراردادهایی که مبتنی بر ارقام حسابداری هستند، می‌باشد. همچنین مدیریت سود زمانی رخ می‌دهد که مدیران یا از اختیارات گزارشگری خود و یا از نفوذ و تأثیرگذاری خود بر تصمیمات عملیاتی، سرمایه‌گذاری و تأمین مالی استفاده می‌کنند تا به یک گزارش مطلوب دست یابند (یون و همکاران^۱، ۲۰۱۵). مفهوم مدیریت سود را مداخله عمدی در فرایند گزارشگری مالی برای به دست آوردن سطح مورد انتظار سود، می‌دانند یعنی با توجه به مقاصد و اهداف مختلف مدیریت، ممکن است سود افزایش و یا کاهش یابد و یا هموار شود. مقاصد و انگیزه‌هایی که باعث مدیریت سود شده، در ادبیات حسابداری بسیار بوده است که برخی از آنها شامل: دریافت پاداش‌های مدیریتی، کاهش هزینه سیاسی، افزایش ارزش شرکت، جذب سرمایه می‌باشد (مشایخی و همکاران، ۱۳۹۹).

ارتباطات سیاسی

در اقتصادهای نوظهور دولت به‌عنوان اصلی‌ترین حامی اقتصاد هر کشور همواره نقش قیم را برای واحدهای اقتصادی در هر جامعه ایفا کرده است (جنت‌مکان و همکاران، ۱۳۹۸)؛ اما در ادبیات پژوهشی اخیر، ارتباطات سیاسی شرکت و دولت، بیشتر در قالب حضور سرمایه‌گذاران عمده وابسته به دولت در ساختار مالکیت شرکت (بعد فردی ارتباطات سیاسی) بررسی شده است (صالحی نیا و مرادی، ۱۳۹۸) نظریه اقتصاد سیاسی از نیمه دوم قرن بیستم با گسترش و نفوذ مکتب لیبرالیسم وارد متون اقتصادی جهان شد این نظریه نه تنها مورد توجه اقتصاددانان و سیاست‌مداران واقع شده است بلکه جامعه‌شناسان نیز آثاری در بسط و توضیح این نظریه ارائه داده‌اند (زارع پور و فرهادی، ۱۳۹۷) نشانه‌های مدیریت سیاسی شرکت‌های عبارت‌اند از وجود اعضای هیئت‌مدیره وابسته به دولت، مجلس و مانند این نوع نهادهای سیاسی، یا وجود سهامدار عمده (دارای حداقل ده درصد سهام دارای حق رای) دولتی و شبه‌دولتی. این متغیر با بررسی دقیق یادداشت‌های همراه صورت‌های مالی و گزارش هیئت‌مدیره به مجمع عمومی از طریق شناسایی مدیرعامل، اعضای هیئت‌مدیره، سهامداران عمده، اشخاص وابسته و اشخاص در تعامل با شرکت‌های نمونه به انحای گوناگون صورت پذیرفت (لی و وانگ، ۲۰۱۶).

شاخص ارتباطات سیاسی، سه بعد اقتصادی، اجتماعی و فردی دارد. بعد اقتصادی ارتباطات سیاسی عبارت است از درصد مالکیت مستقیم دولت از سهام شرکت‌ها، به‌گونه‌ای که بیش از پنجاه درصد از سهام شرکت متعلق به دولت باشد (صالح نیا و تامرادی، ۱۳۹۸) بعد اجتماعی ارتباطات سیاسی عبارت است از سرمایه‌گذاری نهادهای وابسته به دولت در ساختار مالکیت

¹ Yoon

شرکت که بیان کننده حمایت نهادی دولت است (اعتمادی و همکاران، ۱۳۹۶). بعد فردی ارتباطات سیاسی نیز عبارت است از شرکت‌هایی که در ساختار مالکیت آنها یکی از سهامداران عمده شرکت (سهامداری که بیش از ۱۰ درصد سهام شرکت را در اختیار دارد) از شخصیت‌های سابق یا زمان حاضر در دولت باشد (خان^۱، ۲۰۱۸).

کنترل داخلی

هدف سیستم کنترل داخلی سازمان، ارائه اطمینان معقول به مدیریت اجرایی است که هدف‌های مشخص شده برای عملیات و برنامه‌ها دست‌یافتنی‌اند (حاجیها و همکاران، ۱۳۹۶). کنترل داخلی، یک رویداد یا وضعیت خاص نیست، بلکه مجموعه‌ای از اقدامات متوالی و فراگیر است که به همه فعالیت‌های سازمان نفوذ و تسری پیدا می‌کند. این اقدامات در گستره عملیات یک سازمان و به شکلی مستمر روی می‌دهد. آنها در مسیری که سازمان را اداره می‌کند و پیش می‌برد، به صورتی فراگیر و جدایی‌ناپذیر از آن وجود دارند. واحدهای اقتصادی برای دستیابی به اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت و تحقق مأموریت‌ها و چشم‌اندازها، حفظ توان مالی و سودآوری، انعطاف‌پذیری در برابر رویدادهای غیرمنتظره و ... باید از یک سیستم کنترل داخلی اثربخش برخوردار باشند (قائمی و همکاران، ۱۳۹۹).

ساختار کنترل‌های داخلی یک سازمان شامل سیاست‌ها و روش‌هایی است که برای تأمین اطمینان معقول از دستیابی به هدف‌های سازمانی به وجود می‌آید. اطمینان معقول بدان معنی است که هیچ ساختار کنترل داخلی ایده‌آل نیست و مخارج کنترل‌های داخلی نباید بیش از منافع مورد انتظار آن باشد. طراحی و استقرار مناسب سامانه‌های کنترل داخلی در واحدهای اقتصادی یکی از مهم‌ترین عوامل تحقق بخشی و کارایی عملیات، ارتقای پاسخگویی و شفافیت مالی، رعایت قوانین و مقررات و کمک به پیشگیری از تقلب و سوءاستفاده‌های مالی به شمار می‌رود (قنبریان، ۱۳۹۰).

کنترل‌های داخلی و رابطه میان روابط سیاسی و مدیریت سود

بسیاری از مطالعات ارتباطات سیاسی را از دیدگاه‌های مختلف بررسی می‌کنند. برخی تحقیقات نشان می‌دهد که ارتباطات سیاسی به نفع افرادی است که این در این زمینه نقش دارند. برخی تحقیقات بیشتر نشان داده است که ارتباطات سیاسی به نفع شرکت خواهد بود. جدا از همه اینها، البته کیفیت سودهای افشا شده توسط این شرکت سؤال‌برانگیز می‌شود (دارمایاتی و همکاران، ۲۰۲۰). روابط سیاسی شرکت‌ها دارای منافی مانند پایین‌تر بوده هزینه بدهی و سرمایه، دسترسی به قراردادهای سودآور آتی، فرصت‌های رشد بیشتر، تعهد کمتر در قبال مقررات و مزایای مالیاتی است؛ اما از طرفی روابط سیاسی ممکن اثرات منفی بر شرکت به‌خصوص منافع سهامداران اقلیت داشته باشد، زیرا ممکن است این روابط شرکت‌ها را به سود اقدامات بهره‌بردارانه از منابع شرکت و مدیریت سود هدایت کند (بوبری و همکاران، ۲۰۱۲).

اما در مجموع به دلیل حمایت دولت در ارتباطات سیاسی، شرکت‌هایی که دارای روابط سیاسی هستند، محیط عملیاتی غیرشفاهی دارند. در نتیجه کیفیت اطلاعات، در شرکت‌های دارای اطلاعات، سیاسی، پایین‌تر از سایر شرکت‌ها است (شین و لین، ۲۰۱۵). ادبیات اقتصاد سیاسی نیز حاکی از آن است که ارتباطات سیاسی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، سبب به ارمغان آوردن منابع تأمین مالی بسیاری شده و تأثیر بسزایی در عقد قراردادهای داخلی با دولت و در نتیجه، انتخاب استراتژی‌های شرکت خواهد داشت. همچنین، شرکت‌های دارای روابط سیاسی از مزایایی همچون؛ انعقاد قراردادهای دولتی

¹ Khan

با سهولت بیشتر، دسترسی سریع‌تر به سرمایه‌گذاری‌های دولتی و تأمین مالی آسوده‌تر از بانک‌ها خواهند داشت در نقطه مقابل، باید در نظر داشت که ارتباطات سیاسی ممکن است تأثیرات سوء روی شرکت‌های دارای روابط سیاسی بگذارد. به‌طور مثال، ارتباطات سیاسی برای شرکت نوعی سپر محافظتی محسوب شده و خطمشی شرکت در ارائه اطلاعات، شفاف تغییر نموده و در ادامه، کیفیت اطلاعاتی پایین‌تری نسبت به شرکت‌های بدون ارتباطات، سیاسی خواهد داشت (خلیفه سلطانی و همکاران، ۱۳۹۷).

از آنجاکه بیشتر تصمیمات مدیریت با اتکا بر اطلاعات مالی از سیستم حسابداری اتخاذ می‌شود وجود سیستم کنترل داخلی قوی قابلیت اتکای اطلاعات حسابداری را که مبنای اخذ این‌گونه تصمیمات است، به مدیریت ارائه می‌دهد همچنین کنترل‌های داخلی قوی بر نحوه رسیدگی حسابرسان اثرگذار می‌باشد. (قائمی، ۱۳۹۹). نتایج تحقیق یینگ^۱ (۲۰۱۷) نیز نشان می‌دهد که افشای اطلاعات کنترل داخلی، مدیریت سود را از طریق هزینه‌های نمایندگی تحت تأثیر قرار می‌دهد. در واقع بر اساس این تحقیق شرکت‌های با کنترل داخلی ضعیف‌تر - که ممکن است تحت عدم تقارن اطلاعاتی به دلیل روابط سیاسی بالاتر باشد - احتمالاً فاقد یک نظام سنجش کیفیت قوی و کارآمد هستند؛ در نتیجه در چنین شرایطی احتمال تقلب در اطلاعات مالی توسط مدیران و مدیریت سود افزایش می‌یابد؛ پس چنین فرض می‌شود که کیفیت کنترل‌ها داخلی به‌صورت معکوس با مدیریت سود در ارتباط است.

پیشینه پژوهش

حبیب زاده و جوایی (۱۳۹۹) در تحقیقی با عنوان درماندگی مالی، کنترل داخلی و مدیریت سود نشان دادند که درماندگی مالی بر مدیریت سود تأثیر معناداری دارد و همچنین در دیگر نتایج تحقیق مشاهده شد که کنترل داخلی رابطه بین درماندگی مالی و مدیریت سود را تعدیل می‌کند. حیدرزاده هنزائی و همکاران (۱۳۹۸) به بررسی تأثیر محیط اطلاعاتی بر مدیریت سود با منافع دوگانه پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در شرکت‌های با منافع دوگانه، محیط اطلاعاتی ضعیف‌تر است. علاوه بر این، نتایج پژوهش نشان داد که مدیریت سود بر محیط اطلاعاتی تأثیر معنادار و معکوس دارد. به عبارتی، مدیریت سود، کیفیت محیط اطلاعاتی را کاهش می‌دهد. نتایج پژوهش نشان داد که منافع دوگانه تأثیر معناداری بر ارتباط بین مدیریت سود و محیط اطلاعاتی ندارد. رهنمای رودپشتی و همکاران (۱۳۹۸) در بررسی رابطه بین ارتباطات سیاسی شرکت‌ها با سود نقدی و بازده سهام در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان می‌دهد که بین ارتباطات سیاسی و سود نقدی سهام رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به عبارتی با افزایش ارتباطات سیاسی، سود نقدی تقسیمی افزایش می‌یابد. همچنین یافته‌های تحقیق بیانگر رابطه مثبت و معنی‌دار بین ارتباطات سیاسی و بازده سهام است. فغانی و پهلوان (۱۳۹۷) در تحقیقی با عنوان تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر رابطه بین کنترل‌های داخلی و مدیریت سود نشان داد که هزینه‌های نمایندگی رابطه میان کیفیت کنترل‌های داخلی و مدیریت سود شرکت‌ها را تعدیل می‌نماید. بین کیفیت کنترل‌های داخلی و مدیریت سود شرکت‌ها در شرایط عدم وجود هزینه‌های نمایندگی رابطه معکوس وجود دارد. این ارتباط معکوس در شرایط وجود هزینه‌های نمایندگی تشدید می‌گردد. مهربانپور و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی اثر روابط سیاسی شرکت‌ها بر به‌کارگیری معاملات غیرعادی با اشخاص وابسته پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که روابط سیاسی، به‌طور معناداری موجب

¹ Ying

کاهش اعطای اعتبار و فروش غیرعادی به اشخاص وابسته می‌شود. همچنین، بر اساس شواهد تجربی به‌دست‌آمده، روابط سیاسی، مدیریت سود از طریق اعطای اعتبار غیرعادی به اشخاص وابسته را به‌طور معناداری کاهش می‌دهد. با این‌وجود، روابط سیاسی تأثیر معناداری بر مدیریت سود از طریق فروش غیرعادی به اشخاص وابسته ندارد.

فشکی و همکاران^۱ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان نشان دادند بیش از ۷۰ درصد شرکت‌ها با استفاده از روش مدیریت سود تعهدی، سود را مدیریت کرده‌اند و بین ارتباط سیاسی و مدیریت سود واقعی رابطه وجود دارد و تغییر سطح عمومی قیمت‌ها و شاخص‌های اقتصادی بر این رابطه تأثیر می‌گذارد. همچنین، روش‌های مدیریت سود تعهدی مستقل از ارتباط سیاسی شرکت‌ها و تأثیر تعامل سطح عمومی قیمت‌ها و شاخص‌های اقتصاد کلان به دلیل استقرار دولت‌های مختلف بود. وانگ و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان روابط سیاسی و گزینه‌های شرکت‌ها در زمینه استراتژی‌های مدیریت سود در چین با بررسی چگونگی تأثیر مالکیت دولت و روابط سیاسی بر انتخاب استراتژی‌های مدیریت سود شرکت‌های ذکرشده در چین، نشان دادند که شرکت‌های دولتی و به‌ویژه شرکت‌های مرکزی از مدیریت سود اقلام تعهدی بیشتر استفاده می‌کنند. نتایج همچنین نشان می‌دهد که شرکت‌های با روابط سیاسی بیشتر نسبت به سایر شرکت‌ها احتمالاً از استراتژی‌های مدیریت سود واقعی که کمتر قابل تشخیص است، استفاده می‌کنند، به‌طوری‌که سطح مدیریت سود در آنها بیشتر است. هاشمی و ایوان لو (۲۰۱۸) پژوهشی با عنوان ارتباطات سیاسی، مالکیت خانوادگی و کیفیت سود انجام دادند. نتایج نشان داد که شرکت‌های وابسته به سیاست به‌طور قابل‌توجهی کیفیت سود پایین‌تری در مقایسه با شرکت‌های غیر وابسته دارند. نتایج همچنین نشان می‌دهد که شرکت‌های خانوادگی دارای کیفیت سود بالاتری در مقایسه با شرکت‌های غیر وابسته دارند. علاوه بر این مالکیت خانوادگی تأثیر منفی بر ارتباطات سیاسی و کیفیت سود دارد. این بدان معنی است که مالکیت خانوادگی هزینه‌های ارتباط سیاسی را کاهش داده و کیفیت سود را بهبود می‌بخشد وانگ و همکاران^۳ (۲۰۱۷) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی تأثیر ارتباطات سیاسی بر مدیریت سود واقعی و مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی را بررسی کردند. آنها به این نتیجه‌گیری رسیدند که ارتباطات سیاسی شرکت‌ها بر مؤلفه‌های مدیریت سود بر اساس اقلام تعهدی اختیاری تأثیرگذار است و همچنین ارتباطات سیاسی شرکت‌ها بر مؤلفه‌های مدیریت سود تأثیرگذار است. جی و همکاران^۴ (۲۰۱۷) در تحقیقی تحت عنوان افشای داوطلبانه ضعف کنترل داخلی و کیفیت سود: شواهدی از چین به این نتیجه رسیدند که کیفیت سود رابطه معناداری با افشای داوطلبانه ضعف کنترل داخلی دارد. علاوه بر این نتایج نشان می‌دهد که هم افشای داوطلبانه ضعف کنترل داخلی مرتبط با حسابداری و افشای داوطلبانه ضعف کنترل داخلی غیر مرتبط با حسابداری بر کیفیت سود تأثیر معناداری دارد. برام و همکاران^۵ (۲۰۱۵) در تحقیقی با عنوان ارتباطات سیاسی و مدیریت سود مبتنی بر تعهدی و واقعی نشان دادند که ارتباطات سیاسی نقش مهمی در انتخاب استراتژی‌های مدیریت درآمد مبتنی بر تعهدی و واقعی دارند.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اول: میان ارتباطات سیاسی و مدیریت سود رابطه معناداری وجود دارد.

¹ Feshki

² Wang

³ Alina

⁴ Ji et al

⁵ Brum

فرضیه دوم: کنترل‌های داخلی رابطه ارتباطات سیاسی و مدیریت سود را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

روش تحقیق و جامعه آماری

تحقیق حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها، از نوع تحقیقات نیمه تجربی پس رویدادی در حوزه تحقیقات اثباتی حسابداری است که با استفاده از روش رگرسیون چند متغیره (استفاده از روش پانل با اثرات ثابت) و مدل‌های اقتصادسنجی انجام شده است. اطلاعات مربوط به صورت‌های مالی شرکت‌ها، از طریق نرم‌افزار تدبیر پرداز و ره‌آورد نوین و پایگاه‌های اینترنتی بورس اوراق بهادار تهران جمع‌آوری شده است و برای تجزیه و تحلیل داده‌های از نرم‌افزارهای EVIEWS9 و SPSS23 استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران در یک بازه زمانی ۷ ساله طی دوره زمانی ۱۳۹۲-۱۳۹۸ می‌باشد که با استفاده از روش حذف سیستماتیک و بعد از مدنظر قرار دادن معیارهای زیر تعداد ۱۴۶ شرکت به عنوان جامعه آماری انتخاب شدند؛

۱. شرکت قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۸ در بورس فعال باشد؛
۲. سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی زمان تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشد؛
۳. فعالیت اصلی شرکت سرمایه‌گذاری، بانکداری، لیزینگ و نهاد مالی نباشد؛
۴. اطلاعات مورد نیاز در بخش تعریف متغیرها در دسترس باشد و
۵. شرکت در دوره مورد مطالعه تغییر سال مالی نداده باشد.

متغیرها و مدل تحقیق

متغیر وابسته؛ مدیریت سود EM

بر اساس مطالعات انجام شده توسط دچاو و دیگران^۱ (۱۹۹۴)، مدل تعدیل شده جونز^۲ (۱۹۹۱) قوی‌ترین مدل برای اندازه‌گیری مدیریت سود است. بر این اساس در تحقیق حاضر از مدل مذکور برای محاسبه اقلام تعهدی استفاده شده است. در مدل تعدیل شده جونز ابتدا کل اقلام تعهدی به شرح زیر محاسبه می‌گردد:

$$TA_{it} = E_{it} - OCF_{it}$$

TA_{it} : کل اقلام تعهدی شرکت i در سال t

E_{it} : سود قبل از اقلام غیرمترقبه برای شرکت i در سال t

OCF_{it} : جریان‌های نقدی حاصل از عملیات برای شرکت i در سال t

پس از محاسبه کل اقلام تعهدی، پارامترهای $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ به منظور تعیین اقلام تعهدی غیر اختیاری، از طریق فرمول زیر برآورد می‌شوند:

$$\frac{TA_{it}}{A_{it-1}} = \alpha_1 \frac{1}{A_{it-1}} + \alpha_2 \frac{\Delta REV}{A_{it-1}} + \alpha_3 \frac{PPE_t}{A_{it-1}} + \varepsilon$$

¹ Dechow

² Jones

که در آن:

TA_{it} : کل ارقام تعهدی شرکت i در سال t

A_{t-1} : ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت i در پایان سال $t-1$

ΔREV_{it} : تغییر در درآمد فروش شرکت i بین سال t و $t-1$

PPE_{it} : اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات ناخالص شرکت i در سال t

\mathcal{E}_{it} : اثرات نامشخص عوامل تصادفی

پارامترهای برآورد شده‌ی شرکت i : $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$

پس از محاسبه‌ی پارامترهای $\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$ از طریق روش حداقل مربعات طبق فرمول ذیل ارقام تعهدی غیر اختیاری، به شرح زیر تعیین می‌شود:

$$NDA_{it} = \alpha_1 \frac{1}{A_{it-1}} + \alpha_2 \frac{\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}}{A_{it-1}} + \alpha_3 \frac{PPE_{it}}{A_{it-1}}$$

که در آن:

NDA_{it} : ارقام تعهدی غیر اختیاری شرکت i در سال t

ΔREC_{it} : تغییر در حساب‌های دریافتی شرکت i بین سال t و $t-1$

در نهایت ارقام تعهدی اختیاری (DA) پس از تعیین NDA به صورت زیر محاسبه می‌شود.

$$DA = \frac{TA}{A_{it-1}} - NDA$$

در نهایت از قدر مطلق ارقام تعهدی اختیاری به عنوان شاخصی از مدیریت سود استفاده می‌شود زیرا مدیران می‌توانند از هر دو جنبه افزایشی و کاهش‌ی در سود اعمال نظر نمایند.

متغیر مستقل؛ ارتباطات سیاسی PCON

مطابق با مطالعه حبیب و همکاران (۲۰۱۷) به وسیله یک عامل مجازی اندازه‌گیری می‌شود. به طوری که اگر حداقل یکی از سهامداران عمده شرکت (با مالکیت ۱۰ درصد یا بیش‌تر) از شخصیت‌های وابسته به دولت باشد مقدار یک و در غیر این صورت صفر اعمال می‌شود.

متغیر تعدیلگر؛

جهت سنجش کیفیت کنترل‌های داخلی به پیروی از مطالعات جاوید و همکاران (۱۳۹۴)، از نقاط ضعف بااهمیت کنترل‌های داخلی (ICW) استفاده می‌گردد که از گزارش حساب‌برسان مستقل به دست می‌آید. با توجه به اینکه در گزارش حساب‌برسی تنها نقاط ضعف بااهمیت کنترل‌های داخلی شرکت به عنوان بند شرط ارائه می‌گردد و از ارائه همه نقاط ضعف که حساب‌برس قبلاً در نامه مدیریت به آنها پرداخته است پرهیز می‌گردد. در تحقیق حاضر همه بندهای شرط مربوط به عنوان نقاط ضعف کنترل‌های داخلی در نظر گرفته شده است. بدین صورت اگر شرکت حداقل یک ضعف در سیستم کنترل‌های داخلی داشته باشد عدد یک و در غیر این صورت مقدار آن صفر خواهد بود.

همچنین تأثیر متغیرهای کنترلی زیر نیز بر این رابطه بررسی شده است:

بازده دارایی ROA: بازده دارایی‌ها یک شاخص از چگونگی سودآوری شرکت وابسته به کل دارایی‌های آن شرکت می‌باشد و از طریق تقسیم سود سالیانه به کل دارایی شرکت محاسبه می‌شود؛ که به صورت درصد بیان می‌شود که ما در این پژوهش از فرمول زیر استفاده نمودیم.

$$ROA = \frac{\text{سود یا زیان عملیاتی}}{\text{کل دارایی شرکت}}$$

اندازه شرکت SIZE: که از طریق لگاریتم طبیعی ارزش دفتری کل دارایی‌های شرکت در پایان سال محاسبه می‌شود.
اهرم مالی LEV: که از طریق تقسیم کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها به دست می‌آید.

$$LEV = \frac{DEBT}{TA}$$

بازده حقوق صاحبان سهام ROE: که از تقسیم سود خالص بر جمع حقوق صاحبان سهام به دست می‌آید.
بر این اساس مدل‌های پژوهش به شرح زیر ارائه خواهد شد.
مدل اول:

$$EM^{i,t} = \beta_0 + \beta_1 PCON^{i,t} + \beta_2 Size^{i,t} + \beta_3 LEV^{i,t} + \beta_4 ROA^{i,t} + e^{i,t}$$

مدل دوم:

$$EM^{i,t} = \beta_0 + \beta_1 PCON^{i,t} + \beta_2 ICW^{i,t} + \beta_3 PCON^{i,t} * ICW^{i,t} + \beta_4 Size^{i,t} + \beta_5 LEV^{i,t} + \beta_6 ROA^{i,t} + e^{i,t}$$

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول ۱، آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در طی زمان مورد بررسی نشان می‌دهد.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرها

شاخص‌های پراکندگی			شاخص‌های مرکزی		نام و تعداد متغیرها	
بیشینه	کمینه	انحراف معیار	میانگین	میانه	علامت اختصاری	متغیرها
۰/۶۷	۰/۰۵	۰/۰۹	۰/۰۳	۰/۰۵	EM	مدیریت سود
۱۹/۸۴	۱۰/۵۶	۱/۴۹	۱۴/۱۷	۱۴/۳۲	SIZE	اندازه شرکت
۱/۵۹	۰/۰۴	۰/۲۱	۰/۶۲	۰/۶۰	LEV	اهرم مالی
۰/۷۱	-۰/۳۰	۰/۱۵	۰/۱۴	۰/۱۶	ROE	بازده دارایی‌ها
۱/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۴۵	۱	۰/۵۱	ICW	کنترل داخلی

جدول (۲): توزیع فراوانی متغیر ارتباطات سیاسی

عدم وجود		وجود		علامت اختصاری	نام متغیر
درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۶۹/۱۸	۷۰۷	۳۰/۸۲	۳۱۵	PCON	ارتباطات سیاسی

با توجه به نتایج جدول ۲، از ۱۰۲۲ سال- شرکت مورد مطالعه، در ۳۱۵ نمونه مورد مطالعه یا به عبارتی در ۳۰ درصد از شرکت‌ها، سهامداران عمده شرکت (با مالکیت ۱۰ درصد یا بیش تر) از شخصیت‌های وابسته به دولت بوده است.

انتخاب مدل اول

در انتخاب مدل داده‌های ترکیبی با دو حالت کلی روبرو هستیم. در حالت اول عرض از مبدأ برای کلیه شرکت‌ها یکسان است که در این صورت با روش پول و در حالت دوم عرض از مبدأ برای تمام شرکت‌ها متفاوت است که در این حالت روش پانل انتخاب می‌شود. برای شناسایی دو حالت مذکور از آزمون اف- لیمر استفاده می‌کنیم.

جدول (۳): آزمون چاو یا لیمر و آزمون هاسمن (مدل اول)

نوع آزمون	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	P-Value
آزمون F لیمر	F	۸/۴۳	۰/۰۰۰۰
آزمون هاسمن	χ^2	۱۱۸/۵۴	۰/۰۰۰۰

با توجه به جدول ۳ مقدار احتمال آماره F و آماره کای- دو برای مدل کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ بنابراین فرض صفر یعنی برابری عرض از مبدأها رد می‌شود، بنابراین استفاده از روش پانل ارجحیت دارد. لذا لازم است برای انتخاب الگوی اثرات ثابت یا اثرات تصادفی آزمون هاسمن انجام شود. نتایج آزمون هاسمن نیز نشان می‌دهد که روش مورد استفاده پانل با اثرات ثابت می‌باشد.

جدول (۴): نتایج برآورد مدل اول تحقیق

متغیر	مقدار ضرایب	مقدار t	مقدار احتمال
PCON	۰/۲۳	۲/۷۶	۰/۰۱۷
LEV	۰/۰۷	۴/۶۵	۰/۰۰۰
SIZE	-۰/۵۶	-۶/۲۱	۰/۰۰۰
ROA	-۰/۲۸	-۲/۶۸	۰/۰۲۱
C (مقدار ثابت)	۰/۱۹	۲/۷۴	۰/۰۱۹
	مقدار F	۱۱/۷۶	مقدار احتمال F
	ضریب تعیین (R^2)	۰/۴۱۲۸	دوربین واتسون
	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۳۹۸۷	

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۴، آماره t مربوط به روابط سیاسی کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۱۷) یعنی معنی‌دار است و ضریب آن (۰/۲۳) مثبت می‌باشد و مقدار آماره t برای آن برابر با ۲/۷۶ می‌باشد این مقدار آماره t در ناحیه رد فرض صفر قرار می‌گیرد. بنابراین می‌توان گفت روابط سیاسی در مدل پژوهش معنی‌دار و مثبت است یعنی روابط سیاسی تأثیر مثبت و معناداری بر افزایش مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی اختیاری دارد. به دلیل وجود رابطه‌ی معنی‌دار و مثبت بین این دو متغیر، فرضیه اول پژوهش تأیید می‌گردد.

انتخاب مدل دوم

جدول (۵): آزمون چاو یا لیمر و آزمون هاسمن (مدل دوم)

نوع آزمون	آماره آزمون	مقدار آماره آزمون	P-Value
آزمون F لیمر	F	۱۳/۲۳	۰/۰۰۰۰
آزمون هاسمن	χ^2	۷۹/۳۲	۰/۰۰۳

با توجه به جدول ۵، مقدار احتمال آماره F و آماره کای-دو برای مدل کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ بنابراین فرض صفر یعنی برابری عرض از مبدأها رد می‌شود، بنابراین استفاده از روش پانل ارجحیت دارد. نتایج آزمون هاسمن نیز نشان می‌دهد که روش مورد استفاده پانل با اثرات ثابت می‌باشد.

جدول (۶): نتایج برآورد مدل دوم تحقیق

متغیر	مقدار ضرایب	مقدار t	مقدار احتمال
PCON	۰/۲۳	۲/۷۶	۰/۰۱۷
ICW	۰/۰۳۱	۴/۱۵	۰/۰۰۰
PCON * ICW	۰/۰۱۱	۹/۱۲	۰/۰۰۰
LEV	۰/۱۲	۴/۱۲	۰/۰۰۰
SIZE	-۰/۵۶	-۵/۴۷	۰/۰۰۰
ROA	-۰/۶۲	-۲/۴۷	۰/۰۲۸
C (مقدار ثابت)	۰/۱۸	۵/۳۲	۰/۰۰۰
	مقدار F	۶/۳۲	مقدار احتمال F
	ضریب تعیین (R^2)	۰/۳۸۷۹	دوربین واتسون
	ضریب تعیین تعدیل شده	۰/۳۶۸۷	۱/۸۸

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول، سطح معنی داری آماره t مربوط به متغیر (PCON * ICW) کوچکتر از ۰/۰۵ بوده (۰/۰۰۰) و ضریب آن (۰/۰۱۱). همچنین مقدار آماره آن (۹/۱۲) در ناحیه رد فرض صفر قرار می‌گیرد. متغیر کنترل داخلی درواقع ضعف کنترل داخلی را محاسبه می‌کند که نشان می‌دهد باعث افزایش مدیریت سود می‌شود؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که افزایش کنترل‌های داخلی و تأثیر آن بر ارتباطات سیاسی، باعث کاهش مدیریت سود می‌شود؛ در نتیجه فرضیه دوم نیز مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق به بررسی نقش کنترل‌های داخلی بر رابطه میان روابط سیاسی و مدیریت سود، بر اساس اطلاعات ۱۴۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲-۱۳۹۸ پرداخت. نتایج فرضیه اول نشان داد که ارتباطات سیاسی تأثیر مثبت و معناداری بر مدیریت سود دارد. درواقع این نتیجه نشان می‌دهد که منافع شرکت‌های دارای ارتباطات

سیاسی از این روابط کسب می‌کنند بیش از مخارجی است که برای داشتن آن صرف می‌کنند. مدیران این شرکت‌ها ممکن است با تأثیر بر مدیریت سود ناشی از ارتباطات سیاسی، به‌طور عمدی سرمایه‌گذاران را گمراه کنند. در این صورت، منافع این ارتباطات با هزینه سرمایه‌گذاران حاصل می‌شود. همچنین شرکت‌های دارای ارتباطات سیاسی در مقایسه با شرکت‌های فاقد این نوع روابط، به‌واسطه برخورداری از پشتوانه سیاسی خود، فشار کمتری را از سوی بازار سرمایه متحمل می‌شوند و عملکرد مدیران سیاسی بیش از آنکه در راستای اهداف و منافع واقعی این شرکت‌ها باشد، به‌طور عمده تابع اهداف سیاسی، اجتماعی و فردی قرار می‌گیرد. از این‌رو، درباره کیفیت اطلاعات حسابداری نیز نگرانی کمتری دارند. همچنین از این نتیجه می‌توان استنباط کرد که مدیران شرکت‌های دولتی افق تصمیم‌گیری کوتاه‌مدت دارند لذا تلاش می‌کنند تا به هر طریق ممکن از جمله دستکاری و مدیریت سود، عملکرد دوره جاری و در نتیجه پاداش خود را افزایش دهند. علاوه بر این روابط و نفوذ سیاسی نه تنها بر وضعیت مالی بنگاه اقتصادی تأثیر می‌گذارد، بلکه انگیزه‌های مدیران را نیز در ارتباط مدیریت سود تحت تأثیر قرار می‌دهد و سبب تفاوت‌های چشمگیری در کیفیت گزارشگری مالی می‌شود. این نتیجه مطابق با یافته‌های فیشکی (۲۰۲۰)، وانگ و همکاران (۲۰۲۰)، براما و همکاران (۲۰۱۵) و ایمانی برندق و همکاران (۱۳۹۷) می‌باشد.

نتیجه فرضیه دوم نشان داد که کنترل‌های داخلی می‌توانند باعث کاهش مدیریت سود شوند و همچنین با تأثیر بر ارتباطات سیاسی نیز مدیریت سود را کاهش می‌دهند. کنترل‌های داخلی در واقع منجر به بهبود کیفیت گزارشگری مالی و در نهایت نیل به اهداف شرکت‌ها در خصوص اثربخشی اقدامات مربوط به نظارت بر فعالیت‌های فرصت‌طلبانه می‌شوند. به‌علاوه کنترل‌های داخلی از آن جهت که باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شوند، می‌توانند امتیازات شرکت‌های دارای رابطه سیاسی گسترده‌تر را تضعیف کنند و از این جهت باعث کاهش مدیریت سود می‌شوند. این نتیجه تا اندازه‌ای هم‌راستا با نتایج فغانی و پهلوان (۱۳۹۷) و جی و همکاران (۲۰۱۷) می‌باشد.

با توجه به نتایج فرضیه اول به تحلیل‌گران مالی پیشنهاد می‌شود هنگام تصمیم‌گیری درباره تحلیل سهام شرکت‌های مختلف و بررسی کیفیت سود آن به نوع مالکیت شرکت و میزان نفوذ اشخاص سیاسی در آن توجه کنند چرا که به علت تأثیر روابط سیاسی بر کیفیت اقلام تعهدی و در نتیجه سودهای نقدی و آتی ناشی از آن، می‌توانند در مورد انتخاب نگاه بلندمدت و کوتاه‌مدت خود نسبت به خرید سهام تصمیم‌گیری بهینه‌ای کنند. همچنین با توجه به نتایج فرضیه دوم پیشنهاد می‌شود برای جلوگیری از بروز رفتارهای فرصت‌طلبانه‌ای مدیریت پیشنهاد می‌شود تا از طریق افزایش تعداد اعضای کمیته حسابرسی و تقویت سطح تحصیلات آنها و همچنین استقرار نظام کنترل‌های داخلی کارآمد و تفکیک محتوایی مدیریت از مالکیت در راستای تقویت مفهوم پاسخگویی مدیر و حساب‌خواهی سهامداران بر عملکرد مدیر نظارت شود.

منابع

- ✓ اعتمادی، حسین، احمدی گورجی، جلیل، (۱۳۹۶)، بررسی اثر ارتباط سیاسی بر سرمایه‌گذاری و کاهش محدودیت‌های تأمین مالی در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۳۴، صص ۴-۲۳.
- ✓ ایمانی برندق، محمد، هاشمی، طاهر، (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر عوامل سیاسی بر مدیریت سود، دانش حسابرسی، سال ۱۸، شماره ۷۱، صص ۷۷-۹۰.
- ✓ جاوید، داریوش، جاوید، محسن، عرب صالحی، مهدی، (۱۳۹۴)، بررسی تأثیر کیفیت کنترل داخلی بر محافظه‌کاری مشروط در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، حسابداری مالی، دوره ۷، شماره ۲۶، صص ۱۲۵-۱۵۱.

- ✓ جنت‌مکان، حسین، حمیدیان، محسن، حاجیه‌ها، زهره، (۱۳۹۸)، بررسی رابطه بین ارتباطات سیاسی با مدیریت مبتنی بر ارزش آفرینی و هزینه نمایندگی: آزمون تئوری اقتصاد سیاسی، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال ۸، شماره ۳۱، صص ۲۱۵-۲۳۰.
- ✓ حیدرزاده هنزائی، علیرضا، براتی، لیلا، (۱۳۹۸)، محیط اطلاعاتی و مدیریت سود در شرکت‌های با منافع دوگانه، فصلنامه بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۸، شماره ۲۹، صص ۲۱۵-۳۳۲.
- ✓ حاجیه‌ها، زهره، محمدحسین نژاد، سهیلا، (۱۳۹۴)، عوامل تأثیرگذار بر نقاط ضعف بااهمیت کنترل‌های داخلی، فصلنامه پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، دوره ۷، شماره ۲۶، صص ۱۱۹-۱۳۷.
- ✓ حبیب زاده، علی، جوایی، رباب، (۱۳۹۹)، درماندگی مالی، کنترل داخلی و مدیریت سود، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۳، شماره ۲۹، صص ۹۸-۱۱۲.
- ✓ خلیفه سلطانی، سیداحمد، رهنما، مریم، کیماسی، فرزانه، (۱۳۹۷)، تأثیر ارتباطات سیاسی بر خطر سقوط قیمت سهام تحت شرایط عدم تقارن اطلاعاتی، دانش حسابداری، دوره ۹، شماره ۴، صص ۳۷-۶۹.
- ✓ رهنمای رودپشتی، فریدون، محسنی، عبدالرضا، (۱۳۹۷)، ارتباطات سیاسی، سود نقدی و بازده سهام در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، سال ۱۱، شماره ۳۸، صص ۱۲۹-۱۴۴.
- ✓ زارع پور، سینا، فرهادی، سویل، (۱۳۹۷)، تأثیر ارتباطات سیاسی بر حق‌الزحمه حسابرسی و انتخاب حسابرس مستقل، چشم‌انداز حسابداری و مدیریت، دوره ۱، شماره ۳، صص ۲۸-۴۲.
- ✓ صالحی نیا، محسن، تامراده، علی، (۱۳۹۸)، تأثیر ارتباطات سیاسی بر سیاست‌های تأمین مالی، حسابداری مالی، سال ۱۱، شماره ۲، صص ۳۹-۶۰.
- ✓ فغانی، مهدی، پهلوان، هادی، (۱۳۹۷)، تأثیر هزینه‌های نمایندگی بر رابطه بین کنترل‌های داخلی و مدیریت سود، دانش حسابداری، دوره ۹، شماره ۳، صص ۶۵-۷۸.
- ✓ قائمی، فاطمه، مرادی، زهرا، علوی، غلامحسین، (۱۳۹۹)، تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی بر کنترل‌های داخلی و مدیریت سود، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال ۱۲، شماره ۴۶، صص ۲۵۹-۲۸۰.
- ✓ قنبریان، رضا، (۱۳۹۰)، کنترل‌های داخلی از گذشته تا امروز، دانشنامه حسابداری، شماره ۵، صص ۱-۹.
- ✓ مشایخی، بیتا، کرمی، غلامرضا، قائمی، محمدحسین، (۱۳۹۹)، تأثیر استانداردهای حسابداری مبتنی بر قواعد و مبتنی بر اصول بر مدیریت سود، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، سال ۹، شماره ۳۳، صص ۱۷۹-۱۹۲.
- ✓ مشایخی، شهناز، اربابی، زهرا، رحیمی فر، معصومه، (۱۳۹۲)، بررسی انگیزه‌های مدیریت سود، پژوهش حسابداری، شماره ۹، صص ۵۳-۶۹.
- ✓ مهربان پور، محمدرضا، جندقی قمی، محمد، محمدی، منصور، (۱۳۹۶)، بررسی اثر روابط سیاسی شرکت‌ها بر به‌کارگیری معاملات غیرعادی با اشخاص وابسته، فصلنامه حسابداری ارزش رفتاری، دوره ۲، شماره ۳، صص ۱۴۷-۱۶۸.
- ✓ Boubakri, N., Guedhami, O., Mishra, D., & Saffar, W. (2012). Political connections and the cost of equity capital. *Journal of Corporate Finance*, 18:541-559.
- ✓ Braam, Geert Monomita Nandy, Utz Weitzel, Suman Lodh (2015) Accrual-based and real earnings management and political connections, *The International Journal of Accounting* Volume 50, Issue 2, June 2015, Pages 111-141

- ✓ Chaney, P.K., Faccio, M., Parsley, D. (2011). The quality of accounting information in politically connected firms. *Journal of Accounting and Economics*, 51(1-2), 58-76.
- ✓ Darmayanti, Yeasy., Aza Azlina Md. Kassim, Suryadimal (2020) The Political Connections And Earning Quality In Indonesia: A Survey Literature, *Akuntabilitas*, Vol. 14, No. 1, Januari 2020
- ✓ Dechow, P. (1994). Accounting earnings and cash flow as measures of firm performance: the role of accounting accruals. *Journal of*
- ✓ Deng, K., Zeng, H. & Zhu, Y. (2017). Political connection, market frictions and financial constraints: evidence from China. *Accounting & Finance*, Early View, Version of Record online: 12 OCT 2017
- ✓ Feshki, Alireza " Mohammad Hamed khanmohammadi., Shohreh Yazdani (2020) Political Connection and Earnings Management Methods: Evidence from Tehran Stock Exchange, *International Journal of Finance and Managerial Accounting*, V.4, Issue 18
- ✓ Hashmi, Muhammad Arsalan ., Rayenda Khresna Brahmana and Evan Lau(2018) Political connections, family firms and earnings quality, *Management Research Review*, Vol. 41 No. 4, 2018 pp. 414-432, DOI 10.1108/MRR-05-2017-0136
- ✓ Ji, X., et al. (2017). Voluntary Disclosure of Internal Control Weakness and Earnings Quality: Evidence from China. *The International Journal of Accounting*, <http://dx.doi.org/10.1016/j.intacc.2017.01.007>
- ✓ Jones, J., (1991). Earnings Management During Import Relief Investigations. *Journal of Accounting Research* 29, 193-228
- ✓ Khan,A, Dessalegn, G, Mihret, M & Muttakin, B. (2016). Corporate political connections, agency costs and audit quality. *International Journal of Accounting & Information Management*, Vol. 24, No. 4, pp. 357-374
- ✓ Lee, W. & Wang, L. (2017). Do political connections affect stock price crash risk? Firm-level evidence from China. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 1, 1-34
- ✓ Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), 335-370.
- ✓ Wang., Zhi Geert Braam Daniel Reimsbach Jiaxin Wang (2020) Political embeddedness and firms' choices of earnings management strategies in China, *Early View*, <https://doi.org/10.1111/acfi.12690>
- ✓ Ying, Y. (2016). Internal control information disclosure quality, agency cost and earnings management based on the empirical data from 2011 to 2013. *Modern Economy*, 7(1), 64.
- ✓ Yoon, S.S. and Miller, G. (2015). Cash from operations and earnings management in Korea, *The International journal of accounting*, 37, 17-43.